

АНОТАЦІЯ

Кожушкіна Т.Л. Формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля», Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля», Дніпро, 2020.

У дисертаційній роботі досліджено проблему формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки та запропоновано новий підхід до її розв'язання, що полягає в запровадженні структурно-функціональної моделі формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки.

На підставі аналізу філософської, педагогічної, культурологічної, психологічної наукової літератури з досліджуваної проблематики розкрито методологічні та теоретичні засади формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу, основу яких становлять: історико-філософські погляди вчених-мислителів та доробки сучасних науковців щодо розвитку уявлень про цінності, норми та правила, що є регуляторами міжособистісних відносин; взаємозв'язки культури міжособистісної взаємодії з іншими галузями знань (філософією, культурологією, соціологією, педагогікою, психологією, конфліктологією, етикою); дослідження, завдяки яким розкривається роль культури міжособистісної взаємодії у майбутній професійній діяльності студентів педагогічного коледжу; результати наукових доробків, в яких конкретизовано проблему визначення структурно-критеріальних характеристик культури міжособистісної взаємодії студентів

педагогічного коледжу; праці, в яких висвітлюється потенціал системи фахової підготовки студентів педагогічного коледжу у формуванні культури міжособистісної взаємодії студентів.

У роботі представлено авторське бачення феномену «культура міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу», яке визначено як сформоване особистісне утворення, що є компонентом загальної і професійної культури особистості, відображає ступінь оволодіння системою поглядів, які базуються на знаннях сутності, норм, цінностей міжособистісної взаємодії, прийнятих в освітянському середовищі зразків професійної взаємодії, виявляється насамперед в способах виконання дій (інформаційно-прогностичних, культурно-когнітивних, інтерактивних), що забезпечують особистісний розвиток майбутніх вчителів як суб'єктів міжособистісної взаємодії та сприяють їх самореалізації у спільній діяльності.

Така інтегративна характеристика відображає усвідомлення студентами педагогічного коледжу значущості культурно-комунікативної діяльності, володіння повною мірою здобутими знаннями у відповідній галузі, визначає сформовану сукупність умінь міжособистісної взаємодії (інформаційно-прогностичні, культурно-комунікативні, інтерактивні) та розвинуті особистісні якості (емоційний інтелект, діалогічна спрямованість особистості у спілкуванні, рефлексивність у життєдіяльності). Зазначений феномен потребує постійного розвитку і вдосконалення у майбутній професійній діяльності.

Обґрунтовано структурні компоненти та критерії культури міжособистісної взаємодії студентів у процесі фахової підготовки: аксіологічно-мотиваційний (значущість та потреба у набутті знань та умінь, що сприяють ефективному здійсненню міжособистісної взаємодії); когнітивний (повнота, міцність та характер засвоєння знань, що стосуються питань культури міжособистісної взаємодії); діяльнісний (рівень оволодіння сукупністю умінь: інформаційно-прогностичні, культурно-комунікативні, інтерактивні);

особистісний (рівень емоційного інтелекту, спрямованість у спілкуванні, рефлексивність у життєдіяльності). Висвітлено сутність рівнів сформованості досліджуваного феномена (низький, середній та високий), розкрито їх змістове наповнення.

Формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу презентовано як багатоаспектний, цілеспрямований та керований процес становлення студентів як суб'єктів майбутньої професійної діяльності, процес прогресивних змін структурних компонентів досліджуваної культури та надання їм певної завершеності. Він має певну етапність:

- засвоєння студентами знань щодо теоретичних основ культури міжособистісної взаємодії; нормативної бази, формальних та неформальних правил, норм, цінностей, звичаїв, традицій, комунікативних стратегій й технологій професійної діяльності педагога; комунікативних тактик, орієнтованих на врегулювання конфліктів та запобігання педагогічних конфліктів; можливостей сучасних інструментів педагогічного маркетингу у формуванні культури міжособистісної взаємодії педагога (SWOT-аналіз, benchmarking, storytelling);

- виконання різновидів навчальної, професійно спрямованої діяльності під час реалізації інтерактивних та web-технологій навчання, що забезпечують формування системи цінностей міжособистісної взаємодії з учасниками освітнього процесу, інформаційно-прогностичних, культурно-когнітивних, інтерактивних умінь, комунікативної спрямованості, емоційного інтелекту, рефлексії.

В дисертаційній роботі теоретично обґрунтовано модель формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки, яка ґрунтується на системно-синергетичному, культурологічному, аксіологічному, комунікативному, особистісно орієнтованому підходах та принципах формування зазначеного феномена:

діалогізації навчання міжособистісної взаємодії, гуманізації, зв'язку теоретичної та практичної підготовки до здійснення ефективної міжособистісної взаємодії, соціалізації процесу навчання встановленню ефективної міжособистісної взаємодії, доцільної комунікативної активності та свідомості, індивідуалізації навчання, встановленні міжособистісної взаємодії, рефлексивності взаємодії.

Цільовий блок моделі являє собою визначення *мети* (формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі їх фахової підготовки), *завдань* (*діагностичні*: проведення діагностичного зрізу з метою з'ясування наявного рівня сформованості культури міжособистісної взаємодії за аксіологічно-мотиваційним, когнітивним, діяльнісним, особистісним критеріями; *технологічні*: реалізація розробленої моделі протягом навчання студентів у педагогічному коледжі, яка передбачає проектування освітнього процесу, що сприяє ефективному формуванню культури міжособистісної взаємодії, набуттю особистістю значущого культурно-комунікативного досвіду; *організаційні*: спрямування діяльності викладачів та кураторів на створення позитивного емоційного фону, атмосфери емоційного натхнення, творчості; актуалізацію потреби студентів у самопізнанні, самореалізації у різновидах професійно спрямованої діяльності), *наукового фундаменту* (системно-синергетичний, культурологічний, аксіологічний, комунікативний, особистісно орієнтований підходи), *принципів* (діалогізації навчання міжособистісної взаємодії, гуманізації, зв'язку теоретичної та практичної підготовки до здійснення ефективної міжособистісної взаємодії, соціалізації процесу навчання встановленню ефективної міжособистісної взаємодії, доцільної комунікативної активності та свідомості, індивідуалізації навчання встановленню міжособистісної взаємодії, рефлексивності взаємодії) формування зазначеного феномена.

Діагностичний блок моделі призначено для з'ясування вихідного стану

сформованості культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки. Головним завданням *змістово-організаційного* блоку моделі є визначення чіткої організації діяльності студентів та науково-педагогічного складу через встановлення порядку їх взаємодії щодо змісту культурно-комунікативної підготовки студентів педагогічного коледжу. Його основу становить оновлений зміст дисциплін „Вступ до спеціальності”, „Історія України”, „Українська мова (за професійним спрямуванням)”, „Основи педагогічної майстерності”) завдяки збагаченню теоретичними знаннями щодо сутності культури міжособистісної взаємодії; набуття особистістю значущого культурно-комунікативного досвіду через гармонійне поєднання діалогічно-дискусійних, web-технологій, ігрових технологій, інтеграції навчальної та позааудиторної діяльності студентів, створенню мотиваційного середовища, спрямованого на спонукання студентів до усвідомленого оволодіння уміннями міжособистісної взаємодії).

Рефлексивно-аналітичний блок передбачає реалізацію таких основних завдань: озброєння студентів педагогічного коледжу методами та методиками, необхідними для здійснення процесів цілепокладання, самоаналізу та самооцінки культурно-комунікативної діяльності в обраній галузі; спонукання майбутніх фахівців до усвідомлення дій та операцій, спрямованих на розуміння, осмислення та оцінку власної соціальної взаємодії, підвищення рівня їх культури міжособистісної взаємодії. *Призначення оцінно-коригувального блоку* – контроль, аналіз та корекція отриманих результатів експериментальної роботи щодо формування культури міжособистісної взаємодії.

Результатом упровадження моделі формування культури міжособистісної взаємодії є особистість студента з високим рівнем сформованості зазначеного феномена, яка підготовлена до культурно-комунікативної педагогічної діяльності відповідно до сучасних вимог. Реалізація розробленої моделі забезпечує послідовність і неперервність процесу формування культури

міжособистісної взаємодії, що є кумулятивним: результати, отримані на попередніх етапах, трансформуються й інтегруються з метою створення підґрунтя для вирішення завдань на подальших етапах дослідження.

Експериментальне дослідження підтвердило ефективність розробленої моделі формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки. На підставі порівняння отриманих результатів, їх кількісного і якісного аналізу виявлено, що реалізація розробленої моделі зумовила суттєві статистично значущі зміни в рівні сформованості досліджуваного феномена в цілому та кожного його компонента, що було підтверджено за допомогою кореляційного, факторного та дисперсійного аналізу. Під час дослідження виявлено позитивну динаміку розвитку культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки, а саме: на 17,9% зросла кількість студентів експериментальної групи з високим рівнем; відповідно, зменшилася кількість студентів з низьким рівнем – на 18,1%. За результатами аналізу проведеного дослідження констатовано статистично значущу різницю між показниками експериментальної та контрольної груп після експерименту, що свідчить про безумовну ефективність та достовірність обґрунтованої й експериментально перевіреної моделі формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки, а також її навчально-методичного забезпечення.

Розроблено навчально-методичне забезпечення процесу підготовки студентів педагогічного коледжу до культурно-комунікативної професійної діяльності, що представлено: оновленим змістом дисциплін психолого-педагогічного циклу („Вступ до спеціальності”, „Історія України”, „Українська мова (за професійним спрямуванням)”, „Основи педагогічної майстерності”); програмою авторського навчального спецкурсу „Основи культури міжособистісної взаємодії у педагогічній діяльності”, що містить лекційний

матеріал, комплекс вправ, творчих завдань, тренінгів, ділових ігор, навчальних проектів, банк педагогічних ситуацій з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності. Дібрано та адаптовано пакет діагностичних матеріалів для визначення рівня сформованості культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки, розроблено програму діяльності студентського клубу „Unity”.

Висновки і положення дослідження можуть бути використані для удосконалення сучасної системи педагогічної освіти у ВНЗ. Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів висвітлення й вирішення проблеми підготовки студентів педагогічного коледжу до здійснення професійної культурно-комунікативної діяльності.

Перспективними напрямками подальшого дослідження є вивчення впливу різноманітних чинників на успішність формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу в їхній навчальній та позааудиторній діяльності та розробка дидактичного забезпечення процесу формування зазначеного феномена.

Ключові слова: взаємодія, культура міжособистісної взаємодії, студенти педагогічного коледжу, модель формування культури міжособистісної взаємодії, процес фахової підготовки.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних

1. Кожушкіна Т. Л. Встановлення взаємозв'язків культури міжособистісної взаємодії із сучасними галузями знань. *Нова педагогічна думка*. Рівне : ТзОВ „Гедеон-Прінт”, 2018. № 3 (95). С. 58-62.

2. Кожушкіна Т. Л. Історичні аспекти розвитку культури міжособистісної взаємодії. *Іноваційна педагогіка*. Одеса, 2018. Вип. 5. С. 92-96.

3. Кожушкіна Т. Л. Міжособистісна взаємодія як складова „soft skills” студентів педагогічного коледжу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи*. Вип. 63 : зб. наук. праць. Київ : вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 77-82.

4. Кожушкіна Т. Л. Щодо змістового аналізу поняття „культура міжособистісної взаємодії”. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія „Педагогіка та психологія”*. 2018. № 2 (16). С. 27-34.

5. Кожушкіна Т. Л. The communicative module in the structure of the culture of the interpersonal cooperation between students of the pedagogical college. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / [редкол. : А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]*. Запоріжжя : КПУ, 2018. Вип. 60. Т.2. С. 58-64.

6. Кожушкіна Т. Л. Методологічне підґрунтя розробки моделі формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. праць*. Вип.1. Бердянськ : БДПУ, 2019. С. 295-305.

7. Кожушкіна Т. Л. Дієвість форм позааудиторної роботи у процесі формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27, Том 3. С. 117-121.

Статті у наукових виданнях інших держав, які входять до міжнародних наукометричних баз даних

8. Kozhushkina T. Google cloud services as a way to enhance learning and teaching at university / Tetiana I. Korobeinikova, Nataliia P. Volkova, Svitlana P.

Kozhushko, Daryna O. Holub, Nataliia V. Zinukova, Tetyana L. Kozhushkina, Sergei B. Vakarchuk // Proceedings of the 7th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2019), Kryvyi Rih, Ukraine, December 20, 2019 / Edited by : Arnold E. Kiv, Mariya P. Shyshkina // CEUR Workshop Proceedings. Vol. 2643. P. 106–118. Access mode : <http://ceur-ws.org/Vol-2643/paper05.pdf> (*стаття індексована в наукометричній базі Scopus*).

9. Кожушкіна Т. Л. Роль культури міжособистісної взаємодії у майбутній професійній діяльності студентів педагогічного коледжу. *East European Scientific Journal*. Warsaw. 2018. № 10 (38). Part 5. p. 88. P. 22-27.

10. Кожушкіна Т. Л. Потенціал системи фахової підготовки у формуванні культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Colloquium-journal*. Warszawa. №2 (26). 2019. P. 22-25.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Кожушкіна Т.Л. Формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу у процесі фахової підготовки. *Педагогіка і психологія: методика та проблеми практичного застосування. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Запоріжжя, Класичний приватний університет. 16-17 грудня 2016. С.33-35.

12. Кожушкіна Т.Л. Проблеми підготовки фахівців у галузі. International scientific-practical conference *Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences*. Holy cross university. Kielce. 2016. P.74-75.

13. Кожушкіна Т.Л. Можливості використання тренінгу при формуванні культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції*. Львів : ГО „Львівська педагогічна спільнота”, 2017. С.106-107.

14. Кожушкіна Т. Л. Щодо питання визначення сутності та критерія сформованості аксіологічно-мотиваційного компоненту культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Психологія та педагогіка: методика та проблеми практичного застосування* : збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції. У 2-х ч. Львів : ГО „Львівська педагогічна спільнота”, 2018. Ч. 1. С. 116-119.

15. Кожушкіна Т. Л. Використання веб-квестів у навчальній діяльності студентів педагогічного коледжу. *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. М-во освіти і науки України; М-во культури України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Ч. 1. Київ : Видавничий центр КНУКіМ, 2019. Ч. 2. С. 162-165.

16. Кожушкіна Т. Л. Використання технології web-портфоліо у формуванні культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Інформаційні технології – 2019* : зб. тез VI Всеукраїнської науковопрактичної конференції молодих науковців. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; Відповід. за вип. : М. М. Астаф'єва, Д. М. Бодненко, О. М. Глушак, Г. А. Кучаковська, О. С. Литвин, В. В. Прошкін. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. С. 48-50.

17. Кожушкіна Т. Л. Змістовний компонент системи фахової підготовки студентів педагогічного коледжу. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти* : VII Міжнародна науково-практична конференція. Київ, 2019. С. 72-73.

18. Кожушкіна Т. Л. Можливості web-технологій у процесі формування компонентів культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Тенденції розвитку професійної та технологічної освіти в умовах ринку праці. Матеріали Міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів*. Суми. Вінниченко М. Д., 2019. С. 124-128.

19. Кожушкіна Т. Л. Особистісний критерій культури міжособистісної

взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Практична психологія у сучасному вимірі : X Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і науковців: тези доповідей*. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. С. 98-101.

20. Кожушкіна Т. Л. Принципи організації діяльності з формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2019. С. 51-55.

21. Кожушкіна Т. Л. Щодо моделі формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Сучасна вища освіта : проблеми та перспективи : VII Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і науковців : тези доповідей*. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. С. 123-126.

22. Кожушкіна Т. Л. Діагностика рівня сформованості культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу. *Сучасна вища освіта : перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень : Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і науковців: тези доповідей*. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. С. 132-137.

ABSTRACT

Kozhushkina T.L. The formation of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college in the course of their professional training – Qualifying research work. Manuscript.

Dissertation submitted for scientific degree of Doctor of Philosophy (Ph.D.) on speciality 015 Professional Education – Higher education institution “Alfred Nobel University”, Dnipro, 2020.

The problem of the formation of culture of interpersonal interaction among the students of pedagogical college during their professional training has been studied and a new approach to its solution has been proposed. The approach under consideration assumes the introduction of structural-and-functional model of the formation of culture of interpersonal interaction among the students of pedagogical college during their professional training.

Theoretical and methodological foundations of the culture of interpersonal interaction among the students of pedagogical college have been revealed drawing on the analysis of scientific literature on philosophical, pedagogical, cultural, psychological matters related to the problems under investigation. The theoretical and methodological foundations in question are: historical and philosophical views of scientists and thinkers as well as the works of modern researchers studying the development of the perception of such notions as value, norm, and rule which are regulators of interpersonal relations; interrelation of the culture of interpersonal relation with other branches of knowledge (philosophy, culture, sociology, pedagogy, psychology, conflict studies, ethics); investigations that contribute to understanding of the role of culture of interpersonal interaction in future professional activity of students of pedagogical college; the results of scientific achievements which specify the problem of definition of structural and criterial characteristics of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college; contributions which expose the potential of the system of college students professional training while forming the culture of their interpersonal interaction.

Author's vision of the phenomenon "culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college" is presented in the work. This phenomenon is defined as a personal entity, which is a component of both general and professional culture of an individual; it reflects the level of mastering of the system of viewpoints based on the awareness of essence, norms, values of interpersonal interaction, as well as on the models of professional communication accepted in educational environment.

This entity is reflected first of all through the way of accomplishing of certain actions (informative-and-prognostic, cultural-and-cognitive, interactive) while ensuring personal development of future teachers as subjects of interpersonal interaction and contributing to their self-realization in social activity.

Such an integrative characteristics reflects college students understanding of the importance of cultural-and-communicative activity, full mastery of knowledge in certain sphere, it also determines a set of skills in interpersonal interaction (informative-and-prognostic, cultural-and-communicative, interactive skills) as well as developed personal qualities (emotional intellect, dialogue directed communication, reflectivity in vital functions) The phenomenon under consideration needs constant development and improvement in future professional activity.

The following components and criteria of culture of interpersonal interaction of students in the process of their professional training have been substantiated: axiological-and-motivational (the importance of and need in acquiring knowledge and skills, which contributes to effective interpersonal communication); cognitive (completeness, strength and nature of acquisition of knowledge related to the culture of interpersonal relations); activity-oriented (the level of acquisition of the unity of such skills: information-and-prognostic, cultural-and-communicative, interactive); personal (the level of emotional intellect, focus in communication, reflectivity in livelihoods). The essence of the levels of formation of the phenomenon under investigation (low, middle and high) as well as their substantive content have been unveiled.

The formation of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college was presented as multifaceted, focused and directed process of the formation of student as a subject of future professional activity, the process of progressive changes of structural components of culture under investigation and attributing certain completeness to them.

The process has certain stages:

– absorption by the students theoretical basis of culture of interpersonal interaction, normative framework, formal and informal rules, norms, values, customs, traditions, communication strategies and technologies of teacher professional activity, communicative tactics directed to conflict resolution and prevention of pedagogical conflicts; potential of modern instruments of pedagogical marketing in the formation of culture of interpersonal interaction of a teacher (SWOT-analysis, benchmarking, storytelling);

– completion of a variety of study and profession oriented activities while realizing interactive and web-technologies of training, which guarantee the formation of the system of values of interpersonal interaction with the participants of study process, informational-and-prognostic, cultural-and-cognitive and interactive skills as well as communicative direction, emotional intellect, reflection.

The dissertation gives theoretical ground of the model of the formation of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college in the course of their professional training. The model is based on system-and-synergetic, cultural, axiology, communicative, student-centered approaches and principles of the formation of the phenomenon under consideration, notably the use of dialogue in studying interpersonal interaction, humanization, integrity of theoretical and practical training to provide effective interpersonal interaction, socialization while teaching how to build up an effective interpersonal interaction , rational communicative activity and consciousness, individualization of teaching, creation of interpersonal interaction, reflectivity of interaction.

Target block of the model presented in the dissertation contains the main *goal* of the work (the formation of individuals' culture of interpersonal interaction in the course of their professional training), *tasks* (*diagnostic tasks* : longitudinal studies to find out the real level of the formation of culture of interpersonal interaction using axiology-and-motivational, cognitive, activity and personal criteria; *technological tasks*: realization of the model proposed during the period of students study at

pedagogical college. The task envisages modeling the process of education – the fact that contributes to the effective formation of culture of interpersonal interaction; *organizational*: directing the activity of teachers and tutors to the creation of positive emotional background and atmosphere of emotional inspiration, creativity, actualization of students need in self-cognition, self-realization in a variety of profession oriented activities), *scientific background* (system-and-synergetic, cultural, axiological, communicative, students-oriented approaches), *principles* (dialogue in teaching interpersonal interaction, humanization, interconnection of theoretical and practical training to perform effective interpersonal interaction, socialization of the process of students training with the aim to teach them how to build effective interpersonal interaction, rational communicative activity, reflectivity of infraction).

Diagnostic block of the model is aimed at the determination of starting level of the formation of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical collage in the process of their professional training. The main aim of the content-and-organizational block of the model is to map out precisely the organization of the activity of students and teaching staff planning the system of their interaction to define the content of cultural-and-communicative training of college students. The block is grounded on a new content of such disciplines as “Introduction to speciality”, “History of Ukraine”, Ukrainian language (professionally oriented), “Basics of professional mastery”. The improvement of discipline content is performed due to new theoretical knowledge on the essence of culture of interpersonal communication, acquiring substantial cultural-and-communicative experience by joining dialogue-and-discussion technologies, web- and role-play technologies, integrating study and extra-curricular activities, creating motivating environment directed to the motivation of students to conscious mastering of skills of interpersonal interaction.

Reflective-and-analytical block envisages the realization of the following tasks: to provide students of pedagogical college with methods and techniques necessary for

the processes of goal-setting, self-analysis and self-assessment of cultural-and-communicative activity in selected sphere; stimulating future specialists to conscious actions and operations directed to understanding, realization and estimation of personal social interaction and culture of interpersonal interaction.

The role of *evaluative-and-corrective block* is to control, analyze and correct of the results of experimental work directed to the formation of culture of interpersonal interaction.

The result of the implementation of the model is a student with high level of culture of interpersonal communication who is ready to cultural-and-communicative pedagogical activity organized according to modern demands. The realization of the model proposed guaranties the sequence and continuity of the process of the formation of culture of interpersonal interaction which is a cumulative one and can be described as following: the results got at the previous stages are transformed and integrated to create a platform for the solution of certain tasks at further stages of the research.

Experimental study of the proposed model of the formation of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college in the process of their training confirmed its effectiveness. The comparative study of the results obtained, their quantitative and qualitative analyses gives the grounds to claim that the realization of the model proposed has led to substantial statistically significant changes in levels of formation of analyzed phenomenon in general and of each of its components in particular. This fact was proved with the help of correlative, factory and dispersive analysis. The study revealed positive dynamics of the development of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college in the process of their professional training, in particular the number of students of experimental group with high level has grown by 17,9%; the number of students with low level has reduced by 18.1% correspondingly. The results of the analysis demonstrate statistically significant difference between the figures in experimental and control

group after the experiment, that proves the indisputable effectiveness and credibility of well-grounded and experimentally verified model of the formation of culture of interpersonal interactivity of students of pedagogical college in the process of their professional training as well as that of educational and instructional materials.

The following educational and instructional materials for the process of training students of pedagogical college and preparing them to cultural-and-communicative professional activity have been developed: upgraded content of disciplines of pedagogical and psychological block (program of “Introduction to speciality”, “History of Ukraine”, Ukrainian language (professionally oriented), “Basics of professional mastery”), author special course “Basics of the culture of interpersonal interaction in pedagogical activity”, which contains lectures, training exercises, creative tasks, trainings, simulations, projects, bank of pedagogical situations (annex B). A set of diagnostic materials for the definition of the level of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college in the process of their professional training has been formed. The program of students club “Unity” has been designed.

The outcomes of the research can be used to improve the existing system of pedagogical education at higher educational institutions. The study performed does not cover all the aspect of the solution of the problem of preparing of students of pedagogical college to their professional cultural-and-communicative activity.

The perspective directions of further enquiries could be the study of the influence of different factors on positive results of the formation of culture of interpersonal interaction of students of pedagogical college in their study and extramural activity as well as the development of didactic materials which could ensure the process of the formation of the phenomenon under investigation.

Key words : interaction, culture of interpersonal interaction, students of pedagogical college, model of the formation of culture of interpersonal interaction, process of professional training.

REFERENCES

Articles in scientific professional editions of Ukraine

1. Kozhushkina T. L. (2018). Vstanovlennia vzaiemozviazkiv kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii iz suchasnymy haluziamy znan. *Nova pedahohichna dumka*. Rivne, no. 3 (95), 58–62 [in Ukrainian].

2. Kozhushkina T. L. (2018). Istorychni aspekty rozvytku kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii. *Innovatsiina pedahohika*. Odesa, Issue 5, 92–96 [in Ukrainian].

3. Kozhushkina T. L. (2018). Mizhosobystisna vzaiemodiia yak skladova „soft skills” studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova (Serii: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy)*. Kyiv, Issue 63, 77–82 [in Ukrainian].

4. Kozhushkina T. L. (2018). Shchodo zmistovoho analizu poniattia „kultura mizhosobystisnoi vzaiemodii”. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelja (Serii: Pedahohika i psykholohiia)*. Dnipro, no. 2 (16), 27–34 [in Ukrainian].

5. Kozhushkina T. L. (2018). The communicative module in the structure of the culture of the interpersonal cooperation between students of the pedagogical college. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. Zaporizhzhia, Issue 60, Vol. 2, 58–64.

6. Kozhushkina T. L. (2019). Metodolohichne pidhrunttia rozrobky modeli formuvannia kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu (Serii: Pedahohichni nauky)*. Berdiansk, Issue 1, 295–305 [in Ukrainian].

7. Kozhushkina T. L. (2020). Diievist form pozaaudytornoi roboty u protsesi formuvannia kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Drohobych, Issue 27, Vol. 3, 117–121 [in Ukrainian].

Articles in scientific publications of other countries

8. Korobeinikova T., Volkova T., Kozhushko S., Holub D., Zinukova, N., Kozhushkina T., Vakarchuk S. (2019). Google cloud services as a way to enhance learning and teaching at university. *CEUR Workshop Proceedings: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Kryvyi Rih, Vol. 2643, 106–118. URL : <http://ceur-ws.org/Vol-2643/paper05.pdf>

9. Kozhushkina T. L. (2018). Rol kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii u maibutnii profesiinii diialnosti studentiv pedahohichnoho koledzhu. *East European Scientific Journal*. Warsaw, no. 10 (38), Vol. 5, 22–27 [in Ukrainian].

10. Kozhushkina T. L. (2019). Potentsial systemy fakhovoi pidhotovky u formuvanni kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Colloquium-journal*. Warszawa, no. 2 (26), 22–25 [in Ukrainian].

The works of approbation character are published

11. Kozhushkina T. L. (2016). Formuvannia kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu u protsesi fakhovoi pidhotovky. *Pedahohika i psykhohiia: metodyka ta problemy praktychnoho zastosuvannia: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Zaporizhzhia, 33-35 [in Ukrainian].

12. Kozhushkina T. L. (2016). Problemy pidhotovky fakhivtsiv u haluzi. *Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences. Holy cross university: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Kielce, 74-75 [in Ukrainian].

13. Kozhushkina T. L. (2017). Mozhlyvosti vykorystannia treninhu pry formuvanni kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Kliuchovi pytannia naukovykh doslidzhen u sferi pedahohiky ta psykholohii u XXI st.*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Lviv, 106-107 [in Ukrainian].

14. Kozhushkina T. L. (2018). Shchodo pytannia vyznachennia sutnosti ta kryteriia sformovanosti aksiolohichno-motyvatsiinoho komponentu kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Psykholohiia ta pedahohika: metodyka ta problemy praktychnoho zastosuvannia*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Lviv, Vol. 1, 116–119 [in Ukrainian].

15. Kozhushkina T. L. (2019). Vykorystannia veb-kvestiv u navchalnii diialnosti studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Informatsiini tekhnolohii v kulturi, mystetstvi, osviti, nautsi, ekonomitsi ta biznesi*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kyiv, Vol. 2, 162–165 [in Ukrainian].

16. Kozhushkina T. L. (2019). Vykorystannia tekhnolohii web-portfolio u formuvanni kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Informatsiini tekhnolohii – 2019*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kyiv, 48–50 [in Ukrainian].

17. Kozhushkina T. L. (2019). Zmistovnyi komponent systemy fakhovoi pidhotovky studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Aktualni problemy vyshchoi profesiinoi osvity*: proceedings of the Scientific and Practical Conference. Kyiv, 72–73 [in Ukrainian].

18. Kozhushkina T. L. (2019). Mozhlyvosti web-tekhnolohii u protsesi formuvannia komponentiv kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Tendentsii rozvytku profesiinoi ta tekhnolohichnoi osvity v umovakh rynku pratsi*: proceedings of the Internet conference. Sumy, 124–128 [in Ukrainian].

19. Kozhushkina T. L. (2019). Osobystisnyi kryterii kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Praktychna psykholohiia u suchasnomu vymiri: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Dnipro, 98–101 [in Ukrainian].

20. Kozhushkina T. L. (2019). Pryntsypy orhanizatsii diialnosti z formuvannia kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Innovatsiini naukovi doslidzhennia u haluzi pedahohiky ta psykholohii: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Zaporizhzhia, 51–55 [in Ukrainian].

21. Kozhushkina T. L. (2019). Shchodo modili formuvannia kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Suchasna vyshcha osvita: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Dnipro, 123–126 [in Ukrainian].

22. Kozhushkina T. L. (2020). Diahnastyka rivnia sformovanosti kultury mizhosobystisnoi vzaiemodii studentiv pedahohichnoho koledzhu. *Suchasna vyshcha osvita: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Dnipro, 132–137 [in Ukrainian].